

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 JULI 2026

KENNISNEMEN VAN

De potentiële rente-effecten als gevolg van de HWBP-systematiek.

PROBLEEMSTELLING

Als gevolg van de HWBP-systematiek is de subsidie waar waterschappen op basis van hun investeringsuitgaven recht op hebben, niet gelijk aan de subsidie die zij in enig jaar maximaal kunnen ontvangen. Dit leidt tot voorfinanciering. De hiermee samenhangende rentelasten zijn niet subsidiabel. In deze notitie geven we inzicht in de HWBP-systematiek, de wijze van programmeren van de HWBP-projecten binnen Aa en Maas, de potentiële rente-effecten van de voorfinanciering en de bestuurlijke en directionele inzet op dit onderwerp. Daarbij niet uit het oog verliezend dat onze totale HWBP-projectenportefeuille op basis van het huidige prijspeil circa € 1,6 miljard bedraagt.

KERNBOODSCHAP

HWBP-systematiek

De HWBP-subsidiebijdrage (90% van de projectkosten) is gemaximeerd op € 40 miljoen per project per jaar. Deze bepaling geldt sinds 2020 (kadernota HWBP). Pas in november 2025 is er besloten dit bedrag jaarlijks te gaan indexeren. Hierdoor bedraagt de maximale subsidiebijdrage per project in 2026 € 41 miljoen¹.

In het geval van bijvoorbeeld Meanderende Maas, waar de geplande investeringsuitgaven in de realisatiefase soms wel € 100 miljoen per jaar bedragen, leidt dat bij een dergelijk project altijd tot een aanzienlijke voorfinanciering. De uitgaven zijn immers vele malen hoger dan de ontvangen subsidie in het betreffende jaar. Voor het verschil moeten leningen worden aangetrokken. Over deze leningen moet rente worden betaald. De rentelasten als gevolg van deze voorfinanciering zijn niet subsidiabel en komen dus volledig voor rekening van het waterschap.

Het uitgangspunt is en blijft echter dat 90% van de subsidiabele projectkosten via de HWBP-bijdrage wordt vergoed. Over de hele looptijd bezien, komt er dus ook een punt waarop het waterschap nog wel een subsidiebijdrage ontvangt, maar zelf geen uitgaven meer doet. Op dat moment vervalt het rentenadeel.

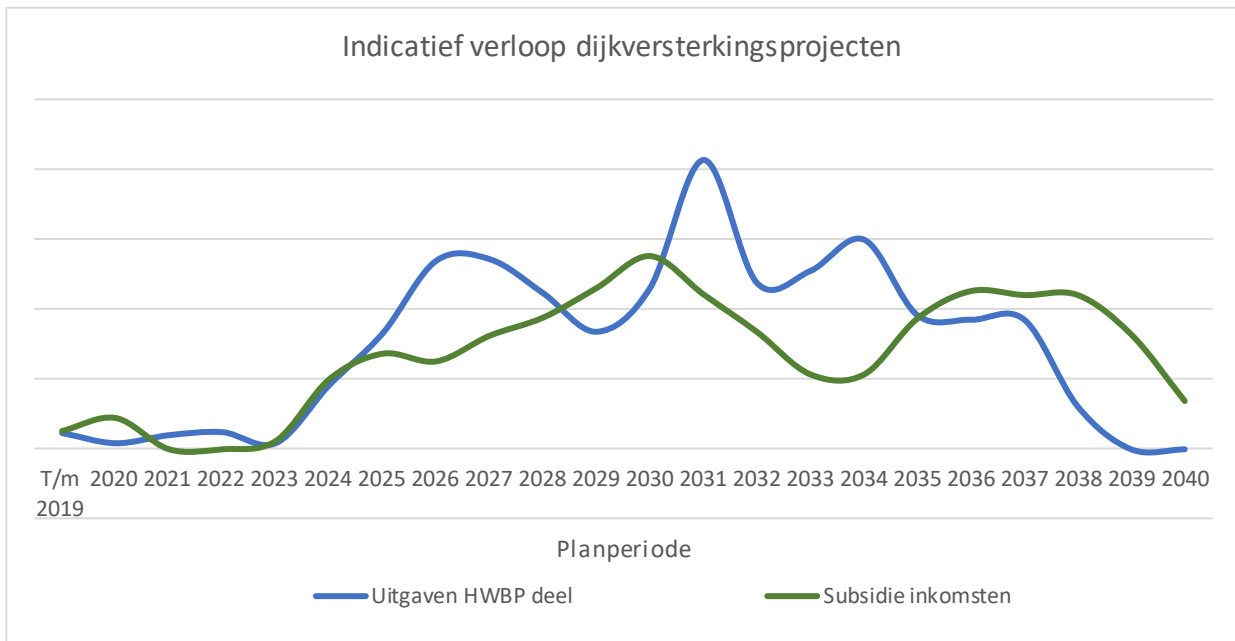
Aanpak HWBP-programmering Aa en Maas

De programmering van onze dijkversterkingsprojecten is gestoeld op doelmatigheid. Voor een efficiënte organisatie streven we naar een continue projectstroom gedurende twee decennia. Door dakpansgewijs te programmeren, bevorderen we het leren van de ervaringen die we in eerdere projecten hebben opgedaan met fases die we daar al hebben doorlopen. Daarbij pakken we bij voorkeur trajecten van 20 tot 25 kilometer dijk tegelijk aan, omdat deze lengte voor onze organisatie wordt ingeschat als het meest doelmatig en daardoor optimaal efficiënt. Dit zorgt voor focus en doelmatigheid binnen de projectorganisatie. Deze werkwijze is niet alleen effectief voor het waterschap, het betekent ook dat we de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk houden door het beperken van overheadkosten en de capaciteitsinzet bij projectpartners. Door verder vooruit te kijken in de programmering van lange dijktrajecten, vergroten we bovendien de mogelijkheid op synergie met andere programma's als Ruimte voor de rivier, de KRW en de programmatische aanpak grote wateren. Tot slot kan lokaal ontgraven klei op deze manier duurzaam voor de dijkverbetering op andere plaatsen in ons werkgebied worden gebruikt.

¹ Indien in de jaren volgend op de invoering van het plafond in 2020 indexatie was toegepast, zou dit in 2026 € 49,2 miljoen zijn.

Ontstaan van voorfinanciering

In de eerste jaren van de dijkversterkingsprojecten hebben we meer subsidie ontvangen dan dat we investeringsuitgaven hadden. Dit komt doordat er in de verkenningsfase en de planuitwerking relatief lage bedragen omgaan in de projecten, die daardoor dus ook makkelijk in de maximale € 40 miljoen per project per jaar passen. In deze jaren hadden we dus een rentevoordeel. In 2025 is dit beeld veranderd: het eerste grote project is in uitvoering gegaan, waardoor onze uitgaven voor het eerst hoger waren dan de subsidie inkomsten. Dit betekent ook dat we in dat jaar voor het eerst werden geconfronteerd met voorfinanciering. Dit is overigens niet iets wat ons is overkomen, maar een effect dat we al geruime tijd hebben zien aankomen. Zo is dit bij meerdere gelegenheden gedeeld met het algemeen bestuur en wordt dit risico al enkele jaren vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en de jaarrekening. In de huidige prognose leidt deze situatie vanaf 2026 ook cumulatief gezien tot een rentenadeel. In de jaren daarna loopt het rentenadeel op basis van de laatste bekende investeringsplanning en uitgaande van de vigerende HWBP-afspraken verder op. In onderstaande grafiek is dit indicatief weergegeven.

Meerdere onzekerheden leiden tot grote bandbreedte

Het uiteindelijk rentenadeel is afhankelijk van tal van factoren waar we overwegend geen invloed op hebben. Zo hebben geopolitieke ontwikkelingen (oorlogen) een sterk prijsopdrijvend effect op met name arbeid, energie en staal. Juist deze drie kostensoorten hebben een substantieel effect op de totale kosten van de dijkversterkingsopgave. In dit kader moet telkenmale de inschatting worden gemaakt of het rentenadeel opweegt tegen eventuele, moeilijk in te schatten, prijseffecten aan de uitvoeringskant. Immers, door projecten over een langere tijd uit te voeren, worden ze kwetsbaarder voor prijsschommelingen van de eerdergenoemde kostensoorten. Daarnaast valt ook de daadwerkelijke rente buiten de invloedssfeer van het waterschap. Aan de subsidiekant zijn er eveneens onzekerheden. Zo bekijkt de HWBP-programmadirectie steeds aan het eind van het jaar of er voldoende middelen zijn om (een deel van) het restantbedrag van de voorschotaanvraag versneld uit te betalen. Daardoor kan het zijn dat we aan het eind van het jaar meer ontvangen dan op dit moment wordt verwacht. Al deze aspecten kunnen ertoe leiden dat er in meer of mindere mate sprake is van voorfinanciering.

Zaken die we wel kunnen beïnvloeden

Zoals hiervoor geschetst zijn er meerdere onzekerheden waardoor zowel de uitgaven- als de inkomstenkant aan verandering onderhevig is. Waar we wel grip op hebben, is onze projectenorganisatie voor de HWBP-projecten. Deze is dusdanig ingericht dat we tot een zo efficiënt en effectief mogelijke planning komen. Daarbij houden we

steeds rekening met de totale maatschappelijke kosten, beheersbaarheid van de projectomvang en afstemming op de maximale subsidiestromen. In elk project spelen we daarbij in op de specifieke omstandigheden van dat moment. Een voorbeeld hiervan is het in de realisatiefase opdelen van het traject Cuijk-Ravenstein in twee deelprojecten. Doordat de versterking binnen de stad Grave inhoudelijk een heel ander karakter gaat hebben dan de groene dijken om Grave heen, is het verstandig om deze knip te maken. Bijkomend voordeel is dat voor beide deelprojecten het maximale subsidiebedrag van € 41 miljoen (prijspeil 2026) per project per jaar kan worden aangevraagd. Deze werkwijze is gecommuniceerd met het HWBP. Aan de formele bekrachtiging hiervan wordt gewerkt. Mede op basis van de ervaringen die we hiermee opdoen, bezien we wat voor Lith-Bokhoven een passende realisatiestrategie is. Daarbij zowel de mogelijke subsidiestromen als de maatschappelijke kosten in ogenschouw nemend.

Mogelijke rente-effecten

Gezien de grote onzekerheden en variabele kosten (rente, materialen, arbeid en energie), zowel buiten als binnen onze invloedssfeer, is het onmogelijk om in absolute zin te duiden wat de rente-effecten zijn als gevolg van de huidige HWBP-systematiek. Op basis van de op dit moment bekende informatie varieert het potentieel rente-effect over de looptijd van het programma (20 jaar) tussen de € 10 miljoen en de € 45 miljoen. Omgerekend is dit 0,6% tot 2,8% van het investeringsprogramma van € 1,6 miljard. (prijspeil 2026).

FINANCIËN

In de begroting en meerjarenraming is rekening gehouden met de rentelasten als gevolg van de voorfinanciering. Zo maken de HWBP-uitgaven een belangrijk deel uit van de voor 2026 door het algemeen bestuur gemandateerde maximale leningscapaciteit van € 208 miljoen. Ook in de meerjarenraming houden we rekening met een toename van de rentelasten en als gevolg daarvan stijgende rekenrente. Via de renteomslag systematiek wordt dit vervolgens verdeeld over de totale boekwaarde van alle activa en komt zodoende tot uitdrukking in de totale kapitaallasten.

VERVOLG

Het potentieel rente-effect als gevolg van de HWBP-systematiek, wordt door zowel bestuurders als directie terugkerend en nadrukkelijk onder de aandacht gebracht van de Programmadirectie HWBP en de Unie. Daarbij benadrukken we consequent de onwenselijkheid van een situatie waarin wij als waterschap de rekening moeten betalen voor een aanpak die bijdraagt aan de laagst mogelijke maatschappelijke kosten.

Daarom wordt onder meer nadrukkelijk ingezet op en gelobbyd voor:

- *Subsidie eerder uitbetalen:* het aan het begin van het jaar uitbetalen van de subsidie in plaats van halverwege het jaar en aan het einde van het jaar.
- *Maximaal subsidiebedrag verhogen:* verhoging van het maximale oorspronkelijke subsidiebedrag van € 40 miljoen naar € 50 miljoen per project per jaar.
- *Rentelasten subsidiabel maken:* in dat geval betaalt een individueel waterschap nog 10% van de rentelasten voor eigen rekening.
- *Rentelasten verrekenen met HWBP:* indien er aan het einde van de looptijd sprake is van meer ontvangen subsidie dan waar op basis van 90% van de uitgaven recht op zou zijn, de rentelasten op de verrekening in mindering brengen.

VERSIEDATUM

30 juni 2026